

# บทที่ 1

## บทนำ

### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ให้มีการจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาของไทยมีเอกภาพ นโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจบริหารและจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง การกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัวมีอิสระในการบริหารจัดการ เป็นไปตามหลักการของการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งจะเป็นการวางรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน และสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ก : 6-7)

โรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งที่สำคัญ เพราะเป็นองค์กรแห่งความรู้ (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2546 : 8) การที่จะบริหารจัดการโรงเรียนให้มีคุณภาพนั้นประกอบด้วยปัจจัยหลาย ๆ ประการ เช่นเดียวกับการบริหารอื่น ๆ ที่ต้องอาศัยทั้งคน เงิน ทรัพยากรและการจัดการที่ดี การบริหารจัดการโรงเรียนปัจจุบัน มุ่งเน้นให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคลและการบริหารทั่วไป ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545) มาตรา 39 (ธีระ รุญเจริญ. 2546 : 66) สถานศึกษาทุกแห่งต้องบริหารและจัดการศึกษาให้ตอบสนองพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ปัจจัยประการหนึ่งที่ทำให้สถานศึกษามีความพร้อมในการรองรับการกระจายอำนาจ คือ การมีระบบต่าง ๆ ภายในโรงเรียนที่มีความพร้อมและความมีประสิทธิภาพ

การบริหารโรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยงานธุรการ เพราะเป็นงานที่บริการ ส่งเสริมให้งานอื่น ๆ ภายในโรงเรียนดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับทุกคน ระดับภายในโรงเรียน งานธุรการมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นงานแม่บ้านที่คอยให้บริการจะหยุดนิ่งไม่ได้ต้องดำเนินต่อไปโดยสม่ำเสมอ เพื่อให้งานอื่น ๆ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าภารกิจของหน่วยงานทุกด้านภายในโรงเรียนต้องอาศัยงานธุรการเป็นเครื่องมือทั้งสิ้น เพราะงานธุรการเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับภารกิจการวางแผน การทำงานงบประมาณเกี่ยวกับการแสวงหาวัสดุ ครุภัณฑ์ การบำรุงรักษา การใช้วัสดุครุภัณฑ์และการจัดบริการอื่น ๆ เพื่อให้เกิด

ความสะดวกในการบริหารงาน (ทูเรียน รัตนภิรมย์, 2541 : 7) และงานธุรการเป็นงานประสาน และสนับสนุนงานอื่นๆ หรือเป็นงานบริการหน่วยงานต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการไปตาม จุดหมายที่ต้องการหรือที่วางไว้ (ดิลก พัฒน์วิชัยโชติ และคณะ, 2540 : 615)

ปัจจุบันเมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาและกำเนิด พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล ที่สามารถปฏิบัติงานธุรการได้ด้วยตนเอง และให้ใช้แนวทาง การปฏิบัติงานธุรการตามคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งในคู่มือ การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ได้ระบุแนวทางการปฏิบัติงานธุรการไว้ ดังต่อไปนี้ คือ 1) ศึกษาวิเคราะห์สภาพงานธุรการของสถานศึกษาและระเบียบ กฎหมายแนวปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้อง 2) วางแผนระบบงานธุรการ ลดขั้นตอนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ โดยอาจนำ ระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานให้เหมาะสม 3) จัดบุคลากรรับผิดชอบและพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ ในการปฏิบัติงานธุรการตามระบบที่กำหนดไว้ 4) จัดหาฮาร์ดแวร์ และ ซอฟต์แวร์ ให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานได้ตามระบบที่กำหนดไว้ 5) ดำเนินงานธุรการตาม ระบบที่กำหนดไว้ โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัดและคุ้มค่า 6) ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงงานธุรการให้มีประสิทธิภาพ และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 และระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับ ของทางราชการ พ.ศ. 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 ข : 65) แต่คู่มือการปฏิบัติเป็นหลักกว้าง ยังไม่ชัดเจนที่จะให้สถานศึกษาทุกแห่งได้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว เพราะการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษานั้น ๆ จึงจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องหาแนวทางการปฏิบัติงาน ธุรการมาใช้ในโรงเรียนของตนเอง และต้องอาศัยแนวทางของนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ มาใช้ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานธุรการ อีกประการหนึ่ง โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนมากและการบริหาร จัดการคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ยังมีปัญหาในเรื่องประสิทธิภาพและ คุณภาพของการจัดการศึกษา เช่น ในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนมากกว่าร้อยละ 40 ของโรงเรียนทั้งหมด และ โรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้ก็ยังมีปัญหาด้าน ประสิทธิภาพและคุณภาพของการบริหารจัดการเพราะขาดแคลนทรัพยากร กล่าวคือ มีบุคลากร น้อยและงบประมาณมีจำกัด ไม่สอดคล้องกับระบบการจัดการศึกษาที่โรงเรียนต้องดำเนินการ และ เมื่อในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษามี โรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากจึงส่งผลต่อประสิทธิภาพและ คุณภาพโดยรวมของการศึกษาทั้งระบบด้วย ในช่วงที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีความ พยายามดำเนินการแก้ไขปัญหาการบริหารและจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยจัดทำ คู่มือการบริหารเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นเพื่อเป็นแนวปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ จัดทำคู่มือการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลขึ้นเพื่อเป็นแนวปฏิบัติงานของสถานศึกษา ในสังกัด

ถึงแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการกำหนดแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่ในสถานการณ์จริงมีข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เป็นปัญหาในการบริหารและจัดการอันนำไปสู่ความไม่ชัดเจนและไม่ต่อเนื่องของการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนายุทธศาสตร์ ซึ่งปัญหาเหล่านี้หากไม่ดำเนินการแก้ไขโดยเร็วจะส่งผลเสียต่อการปฏิรูปการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องและรุนแรงขึ้น

จากสภาพปัญหาและความต้องการดำเนินงานธุรการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาที่โรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีภวังค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และโรงเรียนวัดลาดระโห่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า มีปัญหาในการดำเนินงานธุรการยังไม่เป็นระบบ เนื่องจากขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานธุรการ เริ่มตั้งแต่การรับ การส่งหนังสือราชการ การโต้ตอบหนังสือราชการ การจัดเก็บเอกสารอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการทำลาย ขาดการพัฒนาบุคลากร บุคลากรที่มีอยู่ต้องทำหน้าที่ในการสอนจึงทำให้ไม่มีเวลาในการปฏิบัติงานธุรการ ขาดวัสดุ อุปกรณ์ ทางเทคโนโลยีในการบริหารจัดการงานธุรการ ทำให้การดำเนินงานธุรการล่าช้าไม่คล่องตัว จึงทำให้ผู้วิจัยพิจารณาเห็นความสำคัญที่จะต้องศึกษาวิจัยแนวทางการดำเนินงานธุรการของโรงเรียนขนาดเล็กทั้ง 3 โรงเรียน และเป็นแนวทางในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานธุรการภายในโรงเรียนอื่นต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการแนวทางการดำเนินงานธุรการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีภวังค์ และโรงเรียนวัดลาดระโห่ง
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานธุรการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีภวังค์ และโรงเรียนวัดลาดระโห่ง
3. เพื่อทดลองใช้แนวทางการดำเนินงานธุรการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีภวังค์ และโรงเรียนวัดลาดระโห่ง
4. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานธุรการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 กรณีศึกษา โรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีภวังค์ และโรงเรียนวัดลาดระโห่ง

### ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้แนวทางการดำเนินงานธุรการที่มีคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานธุรการ ทำให้การดำเนินงานธุรการมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนต่อไป

### ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR: Participatory Action Research) เพื่อให้ได้ แนวทางการดำเนินงานธุรการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

#### 1. หน่วยในการวิเคราะห์

โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2

#### 2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยาเขต 1 และ เขต 2

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และ เขต 2 จำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ โรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีวังค์ และโรงเรียนวัดลาดระโงง แบ่งออกเป็น 4 ชั้น ได้แก่

2.1 ชั้นศึกษาความต้องการแนวทางการดำเนินงานธุรการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 : กรณีศึกษาโรงเรียน วัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีวังค์ และโรงเรียนวัดลาดระโงง

2.1.1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนวัดท่าใหม่ ผู้บริหารโรงเรียนวัดศรีวังค์ ผู้บริหารโรงเรียนวัดลาดระโงง รวมจำนวน 3 คน และครูผู้สอนโรงเรียนวัดท่าใหม่จำนวน 6 คน ครูผู้สอนโรงเรียนวัดศรีวังค์จำนวน 7 คน ครูผู้สอนโรงเรียนวัดลาดระโงง จำนวน 6 คน ตัวแทน คณะกรรมการสถานศึกษาของทั้ง 3 โรงเรียนจำนวน 3 คน คือ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งได้จากการสุ่มแบบเจาะจง

2.2 ชั้นพัฒนาแนวทางการดำเนินงานธุรการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียน วัดศรีวังค์ และ โรงเรียนวัดลาดระโงง

2.2.1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนวัดท่าใหม่ ผู้บริหารโรงเรียนวัดศรีภักดิ์ ผู้บริหารโรงเรียนวัดลาดระโง่ง รวมจำนวน 3 คน และครูผู้สอนโรงเรียนวัดท่าใหม่ จำนวน 6 คน ครูผู้สอนโรงเรียนวัดศรีภักดิ์จำนวน 7 คน ครูผู้สอนโรงเรียนวัดลาดระโง่ง จำนวน 6 คน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาของทั้ง 3 โรงเรียน จำนวน 3 คน คือ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งได้จากการสุ่มแบบเจาะจง

2.3 ขัณฑ์ดลองใช้แนวทางการดำเนินงานรฐการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีภักดิ์ และโรงเรียนวัดลาดระโง่ง

2.3.1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนวัดท่าใหม่ ผู้บริหารโรงเรียนวัดศรีภักดิ์ ผู้บริหารโรงเรียนวัดลาดระโง่ง รวมจำนวน 3 คน และครูผู้สอนโรงเรียนวัดท่าใหม่ จำนวน 6 คน ครูผู้สอนโรงเรียนวัดศรีภักดิ์จำนวน 7 คน ครูผู้สอนโรงเรียนวัดลาดระโง่ง จำนวน 6 คน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาของทั้ง 3 โรงเรียนจำนวน 3 คน คือ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งได้จากการสุ่มแบบเจาะจง

2.4 ขัณฑ์ศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานรฐการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 กรณีศึกษาโรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีภักดิ์ และโรงเรียนวัดลาดระโง่ง

2.4.1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนวัดท่าใหม่ ผู้บริหารโรงเรียนวัดศรีภักดิ์ ผู้บริหารโรงเรียนวัดลาดระโง่ง รวมจำนวน 3 คน และครูผู้สอนโรงเรียนวัดท่าใหม่ จำนวน 6 คน ครูผู้สอนโรงเรียนวัดศรีภักดิ์จำนวน 7 คน ครูผู้สอนโรงเรียนวัดลาดระโง่ง จำนวน 6 คน

### 3. ตัวแปรที่ศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรที่จะศึกษามีดังต่อไปนี้

3.1 ความต้องการแนวทางการดำเนินงานรฐการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีภักดิ์ และโรงเรียนวัดลาดระโง่ง

3.2 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานรฐการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีภักดิ์ และโรงเรียนวัดลาดระโง่ง

3.3 ความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานรฐการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีภักดิ์ และโรงเรียนวัดลาดระโง่ง

#### 4. กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR: Participatory Action Research) เป็นการนำเสนอการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานธุรการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีวงค์ และโรงเรียนวัดลาดระโห่ง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หลักปฏิบัติ และงานวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานและพัฒนาระบบงานธุรการ ของหน่วยงานทางการศึกษาและนักวิชาการ ได้แก่ คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล กระทรวงศึกษาธิการ (2546ข : 65) ; พิชัย เสงี่ยมจิตต์ (2542 : 195-196) ; วิชัย โสสุวรรณจินดา (2539 : 12-14) ; บุญชู แก้วชมภู (2539 : 6) และสนอง สุวรรณวงศ์ (2538 : 30-31) นำมาสังเคราะห์และบูรณาการ สรุปเป็นแนวทางการดำเนินงานธุรการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ตามขอบข่ายงานธุรการ 4 งาน ได้แก่ การจัดทำหนังสือราชการ การรับและการส่งหนังสือราชการ การเก็บหนังสือราชการ และการทำลายหนังสือราชการ ดังนี้

1. ศึกษาเปรียบเทียบ กฎหมาย แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง
  - 1.1 ศึกษาเปรียบเทียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526
  - 1.2 ศึกษาเปรียบเทียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. 2544
2. วางแผน ออกแบบ ระบบงานธุรการ
  - 2.1 วิเคราะห์ศักยภาพจริงของโรงเรียนเกี่ยวกับงานธุรการ
  - 2.2 จัดลำดับความสำคัญของสภาพปัญหาและความต้องการ
  - 2.3 กำหนดทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา จากสาเหตุอย่างหลากหลาย
  - 2.4 กำหนดขอบเขตของงานธุรการในแต่ละด้าน
3. จัดบุคลากรเข้ารับฝึชชอบ และพัฒนาให้ความรู้
  - 3.1 แต่งตั้งคณะกรรมการเข้ารับฝึชชอบ กำหนดบทบาทหน้าที่
  - 3.2 ให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง
4. จัดหา ฮาร์ดแวร์ และ ซอฟต์แวร์ ที่นำมาใช้
  - 4.1 จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถปฏิบัติงานได้ตามระบบที่กำหนด
  - 4.2 ตรวจสอบ และปรับปรุงระบบให้ทันสมัย
5. ดำเนินการงานธุรการตามระบบที่กำหนดไว้
  - 5.1 จัดลำดับความสำคัญของงาน

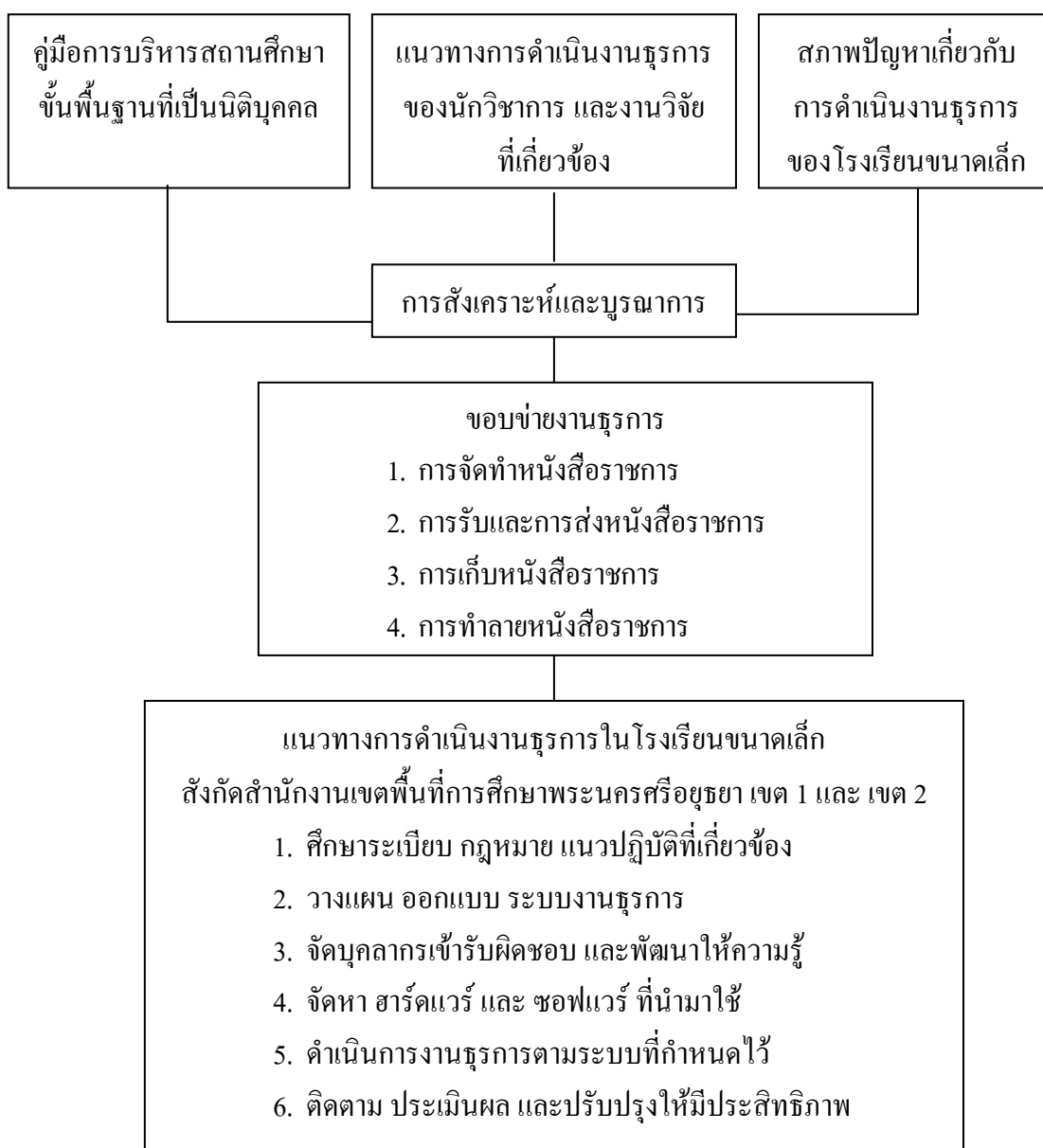
5.2 ปฏิบัติงานธุรการตามระบบที่กำหนด โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัดและคุ้มค่า

6. ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ

6.1 ประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการ

6.2 นำข้อบกพร่องไปปรับปรุงแก้ไขให้งานธุรการมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัยได้กล่าวมา สามารถสรุปได้ดังแสดงในภาพประกอบ 1



ภาพประกอบ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

### นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนา (Development) หมายถึง วิธีการดำเนินการเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานธุรการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีภวังค์ และโรงเรียนวัดลาดระโงง ได้แก่ การประชุมกลุ่มย่อย การสังเกต การสัมภาษณ์ โดยมีแนวทางการดำเนินงานธุรการในโรงเรียนขนาดเล็ก 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาระเบียบ กฎหมาย แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง 2) วางแผน ออกแบบ ระบบงานธุรการ 3) จัดบุคลากรเข้ารับผิดชอบ และพัฒนาให้ความรู้ 4) จัดหา ฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ ที่นำมาใช้ 5) ดำเนินการงานธุรการตามระบบที่กำหนดไว้ 6) ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ

2. แนวทางการดำเนินงานธุรการ หมายถึง การดำเนินงานธุรการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีภวังค์ และโรงเรียนวัดลาดระโงง ตามแนวทางการปฏิบัติงานธุรการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาระเบียบ กฎหมาย แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง 2) วางแผน ออกแบบ ระบบงานธุรการ 3) จัดบุคลากรเข้ารับผิดชอบ และพัฒนาให้ความรู้ 4) จัดหา ฮาร์ดแวร์ และ ซอฟต์แวร์ ที่นำมาใช้ 5) ดำเนินการงานธุรการตามระบบที่กำหนดไว้ 6) ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ โดยมีขอบข่ายงานธุรการ 4 ด้าน ได้แก่ การจัดทำหนังสือราชการ การรับและการส่งหนังสือราชการ การเก็บหนังสือราชการ และการทำลายหนังสือราชการ

3. ความต้องการแนวทางการดำเนินงานธุรการ หมายถึง ความคิดเห็นและความต้องการของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ที่แสดงออกมาให้เห็นจากการประชุมกลุ่มย่อยว่ามีความต้องการแนวทางการดำเนินงานธุรการ ด้วยความเห็นว่าการดำเนินงานดังกล่าวของตนเองยังขาดแนวทางที่ชัดเจน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้แนวทางในการปฏิบัติงานนั้น ๆ

4. การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานธุรการ หมายถึง การสังเคราะห์แนวทางการดำเนินงานธุรการจากคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล แนวทางการดำเนินงานธุรการของนักวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสภาพปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานธุรการของโรงเรียนขนาดเล็ก แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบว่าแนวทางที่สังเคราะห์ได้นั้น ตรงกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานดังกล่าวและเป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการในเรื่องนั้น ๆ หรือไม่

5. ความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานธุรการ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ความคิดเห็นของครู ความคิดเห็นของตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา จากโรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีภวังค์ และโรงเรียนวัดลาดระโงงเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงาน



ธุรการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ไปใช้ปฏิบัติได้จริง ภายใต้อำนาจของโรงเรียน จากแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้าง

6. โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นกรณีศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ โรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีภวังค์และโรงเรียนวัดลาดระโงง

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาที่สังกัดภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และมาตรา 37 แห่งระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมี 2 เขต คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 2

8. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่รับผิดชอบเป็นหัวหน้าสถานศึกษา มีหน้าที่บริหารงานทุกด้านในโรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีภวังค์ และโรงเรียนวัดลาดระโงง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

9. ครู หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนการสอน ได้รับแต่งตั้งจากผู้บริหารโรงเรียนให้ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีภวังค์ และโรงเรียนวัดลาดระโงง

10. ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ได้รับคัดเลือกจากโรงเรียนและชุมชน ให้เข้ามามีส่วนในการแสดงความคิดเห็น ติดตาม กำกับดูแล การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของสถานศึกษา ในโรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีภวังค์ และโรงเรียนวัดลาดระโงง ซึ่งในการวิจัยได้ใช้การสุ่มแบบเจาะจงเลือกประธานคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อเป็นตัวแทน

### **ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ**

1. ข้อมูลจากผลการวิจัยเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานธุรการของโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. การดำเนินงานธุรการที่พัฒนาขึ้นจะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับหน่วยงานอื่นเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานธุรการภายในหน่วยงานให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ